

[Arne Melchior]

fremmer den. Vi er nødt til at høre på sådan nogle ting, men det skal aldrig blive sagt fra denne talerstol i min nærværelse, uden at jeg vil have lov at gå op og protestere imod det.

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

Det ville fremme debatten, hvis hr. Kurt Hansen og hr. Nymann talte om det samme. Der er ingen, der har talt om overhovedet at pille ved sygesikringen, overhovedet ikke. Arbejdsgiverne skal blive ved med at betale det på normal vis. At de så skulle slippe for at betale i de 5 uger, det er en helt anden debat; det drøfter vi ikke i dag. Det er helt misforstået.

Nu er det jo lige ved at blive en storpolitisk debat. Fru Lilli Gyldenkilde trækker det op i et plan, hvor hun bl.a. bruger udtrykket, at vi ikke skal blive ved at forgyldte erhvervslevet. Ja men er det da gået for godt? Hr. Arne Melchior er lige ved at komme så højt op, at han mener, det nærmest er fremskridtspartiets skyld, at det hele går så skævt. Der er vel ikke nogen, der har sagt, at statsministeren og arbejdsministeren har skabt arbejdsløsheden – de har da ikke gjort det med vilje i hvert fald – men én ting kan vi vel slå fast, det kan vel selv hr. Arne Melchior tiltræde: de har ikke afskaffet arbejdsløsheden. Det er sådan set det, debatten drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Jeg vil sige, det ville også give en lidt mere rimelig debat, hvis Dupont vidste, hvad Dupont sagde her, når vi diskuterer fremskridtsforslag. Når fremskridtspartiets ene arbejdsmarkedspolitiske strateg ikke er klar over, hvad den anden udgyder, så synes jeg, man skal lade være med i hvert fald at påstå, at det ikke er blevet sagt. Hr. Nymann sagde, at man kunne opsig de forsikringer, som de private arbejdsgivere havde med det offentlige. Det betyder naturligvis nogle merudgifter. Så har jeg spurgt hr. Nymann – han har ikke ønsket at svare på det endnu: hvor skal de penge komme fra?

(Kort bemærkning).

Nymann (FP):

Nu er hr. Kaj Poulsen her ikke, så vil jeg springe over til hr. Kurt Hansen.

Det må da være urimeligt, hvis risikoen for at have en medhjælper, der bliver syg, er mindre, end den ellers ville være, så at tegne en forsikring. Jeg kan da godt se, der ligger en fordel i det for erhvervslevet, men man må jo stadig huske på, at den mand, man får i stedet, jo alligevel får arbejdsløshedsunderstøttelse, ja, han får jo ydeligere den cadeau, at han skal have løn op til det for området normale. Jeg kan da ikke se, at det ændrer risikoen for den, der tegner forsikringen, for det er da ikke overskud det hele. Jeg vil da ikke engang tro, at staten har balance på den forsikring, staten har med de arbejdsløse. Derfor kan jeg ikke tro, at der ligger noget økonomisk problem i det som sådan, og derfor kan det ikke være afgørende. Men jeg vil da indrømme, at hvis man mener, at hele arbejdsløshedsproblematikken er rigtig med sygedagløen og det dér, ja, så er der en fordel, men det viser sig jo, at erhvervet ikke kan klare sig. Man ser jo masser af små virksomheder gå ned, og den lille bitte fordel, man giver en erhvervsydende for det dér, er jo ingenting, når man ser, hvordan arbejdsløshedsproblematikken er ude over landet. Bare vi kan få tingene i gang på en eller anden måde, det må da være det væsentlige. Som det går i øjeblikket, er det uladssiggørligt. Vi har snart 300.000 arbejdsløse. Det er håbløst.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Ebba Strange):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om medeje for de ansatte.

[Af Lone Dybkjær (RV) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 57. Fremsat 30/1 81).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Forslaget er en genfremsættelse af de radikales tidligere fremsatte beslutningsforslag om medeje for de ansatte. Jeg vil gerne starte med at understrege, at jeg fortsat er fuld af sympati over for en lang række af intentionerne bag forslaget.

På baggrund af det fremsatte forslag kan vi da også konstatere, at regeringen og de radikale er enige om, at der i dag er behov for at indføre en obligatorisk overskudsdelingsordning. Som ved andre lejligheder må vi dog konstatere, at vi jo ikke er helt enige – i hvert fald ikke endnu – om måden, det skal gøres på. Det har hidtil heller ikke i vore drøftelser – selv om jeg trods alt mener, at vi gjorde betydelige fremskridt i december – været muligt at nå til et fælles resultat. Jeg håber og går ud fra, at de radikale ved at fremlægge dette beslutningsforslag har tilkendegivet, at de er villige til at gå ind i en debat om, hvordan vi sikrer gennemførelsen af en obligatorisk overskudsdeling. Jeg vil for mit vedkommende henvise til, at regeringen i løbet af foråret ved en redegørelsesdebat i folketinget vil søge at skabe klarhed over, om det er politisk muligt at gennemføre en overskudsdelingsordning, som er fælles for virksomhederne, eller som gælder for alle overskudsgivende virksomheder.

Regeringen finder det vigtigt, at der kommer en udvikling i gang på dette område, og statsministeren gjorde allerede i sin redegørelse ved åbningen af indeværende folketingssamling rede for regeringens hensigter på dette område. Jeg kan i dag oplyse, at vi umiddelbart efter påske vil give folketinget den nævnte redegørelse, og at vi også ved den lejlighed vil have mulighed for at diskutere de principper, som det radikale venstre har ført frem.

Der er, som enhver ved, forskelle i de udgangspunkter, vi kommer til drøftelsen med. Jeg mener, der er nogle gode ting i det radi-

kale forslag, og jeg mener, at der er nogle svage punkter. Det svageste led i forslaget er spørgsmålet, om der overhovedet sker nogen udvidelse af lønmodtagernes ejendomsret i kraft af forslaget eller der blot sker en opsamling af lønmodtagerkapitaler i virksomheden, hvad der jo ikke er ensbetydende med en udvidelse eller ændring i ejendomsretsforholdene. Et andet svagt punkt efter vores opfattelse er det, at ordningen hviler på individuelle andele, altså for lønmodtagerne, og det mener vi har en række svagheder, bl.a. den, at den kreds, der kommer til at lede lønmodtagerkapitalen i virksomheden, ikke er den samme kreds som den, der er ansat i virksomheden.

Men disse og andre svagheder ved forslaget – altså det, som vi finder er svage punkter – er vi selvfølgelig parate til at diskutere og viderebearbejde, ligesom vi håber, at det radikale venstre og andre partier i folketinget vil modtage vore tanker i den samme positive ånd, som vi har taget imod det radikale venstres tanker i.

Ole Thomsen (S):

Beslutningsforslaget om medeje for de ansatte er, som det fremgår af fremsættelsestalen, en genfremsættelse fra det radikale venstres side, og da vi gerne vil komme med noget positivt ved enhver form for debat om det emne, kan jeg være enig i, at det mest positive i dette beslutningsforslag er den skriftlige fremsættelse. Jeg skal tillade mig at citere fra fremsættelsestalen:

»Når forslaget genfremsættes på nuværende tidspunkt, er det, fordi forslagsstillerne ønsker atter at tage fat på diskussionen om medarbejdernes indflydelse og medejendomsret til virksomhederne.

Skal der på noget tidspunkt nås en politisk afklaring af dette spørgsmål, er det nødvendigt med en løbende debat i lyset af de erfaringer og nye oplysninger, der fremkommer.«

Disse bemærkninger kan vi være helt enige i, men så er det også sagt, eftersom vi har meget svært ved at se, at disse forslag og tanker, der er fremført her, har noget med økonomisk medbestemmelse at gøre i den forstand, vi i socialdemokratiet havde tænkt os det udført.

[Ole Thomsen]

Egentlig kan alle disse tanker, man gør sig her, udføres den dag i dag ved lokal aftale mellem arbejdsgivere og arbejdstagere uden en egentlig lovgivning, hvad der jo i praksis allerede sker rundt om på arbejdspladserne.

Skal jeg fremhæve nogle ting, der efter vor mening mangler, er det for det første: vi finder, at grænsen på 50 ansatte med det samme må ned på 10 ansatte i en virksomhed, for at det kan få nogen værdi med den virksomhedsstruktur, vi har her i landet.

For det andet skal der ske en meget kraftig opstramning af grundlaget, hvorpå overskuddet skal udregnes. Vi ønsker et forslag med 10 pct. af nettoresultatet efter skat og ingen usikkerhed eller fortolkning om rimelige eller urimelige henlæggelser.

For det tredje må og skal den offentlige sektor på en eller anden måde med fra starten, idet den er en del af samfundslivet og har stor indflydelse på og interesse i, hvad der sker på det private arbejdsmarked, ligesom vi har en interesse i, at den lever med i det, der sker i erhvervslivet.

Sluttelig kan jeg ikke undlade at komme ind på, at bidragene efter vor opfattelse må og skal ind over en eller anden form for fællesfond, hvis forslaget nogen sinde skal få nogen betydning, for bl.a. derved at give den styrkelse af medarbejderindflydelsen, som må være tiltænkt, give en større sikkerhed samt skabe den skoling og ekspertise, der er nødvendig for virkelig at få medbestemmelse og økonomisk medeje.

Jeg skal med disse bemærkninger meddele, at vi fra den socialdemokratiske gruppes side ikke kan støtte det foreliggende beslutningsforslag. Men vi skal velvilligt gå med i en positiv drøftelse i udvalget for at holde denne sag i fortsat debat.

Fogh Rasmussen (V):

Det radikale venstres forslag om medeje indeholder elementer, som venstre kan støtte, men også elementer, som venstre bestemt må afvise.

Indledningsvis vil jeg godt understrege, at venstre principielt er tilhænger af en spredning af ejendomsretten. En spredning af ejendomsretten på et liberalt grundlag skal hvile på tre fundamentale grundprincipper. For det første på frivillighed, men venstre vil gerne tilskynde virksomhederne og de ansat-

te til at etablere overskudsdeling gennem skattelettelser. For det andet på valgmuligheder, således at der tages hensyn til de forskellige virksomhedstyper. For det tredje på personlig ejendomsret og et klart nej til centrale fonds.

Venstre har for nylig fremsat et liberalt forslag om Lønmodtagernes Medejendomsret, som hviler netop på disse tre hovedprincipper. Vi har med interesse noteret os, at der i det radikale forslag er elementer, som ligner venstres tanker meget. Specielt vil jeg fremhæve som noget positivt, at de radikales forslag lægger op til valgmuligheder mellem flere ordninger for virksomhederne og de ansatte. Jeg vil også fremhæve som noget positivt, at der er tale om en personlig ejendomsret til lønmodtagerkapitalen for hver enkelt ansat. Der kan selvfølgelig være tekniske detaljer at diskutere, men i hovedsigtet er vi på linje i disse punkter.

Vi har dog med endnu større interesse mærket os den tydelige og markante afstand, der er mellem det radikale forslag om medeje og arbejdsministerens forslag til folketingsbeslutning om overskudsdeling fra december 1979. Ikke mindst omkring juleforliget kom vi i tvivl om de radikales synspunkter, men med det foreliggende forslag er det med syvtommersøm slået fast, at det radikale venstre tager afstand fra den centrale ØD-fond. Det er en overraskende, men ikke mindre velkommen klarhed i synspunkter, som vi derfor selvfølgelig også hilser med tilfredshed. Hermed er det endnu en gang fastslået, at socialdemokratiet står fuldstændig og aldeles isoleret med sin centrale fond.

Derimod er vi uenige, når de radikale vil gøre overskudsdeling obligatorisk for virksomheder med over 50 ansatte. Vi tror, at bæredygtige reformer skal vokse frem nedefra, men som sagt gerne hjulpet på vej af skattelettelser. Blandt mange andre problemer støder en obligatorisk ordning på vanskeligheder med at definere og med at opgøre overskuddet, og det har de radikale jo i realiteten heller ikke taget stilling til i deres forslag.

Vi synes også, det er forkert at fastslå som en regel, at overskuddet skal fordeles med halvdelen til hver part. Der er nu engang forskel på et olieraffinaderi, en bank og en tekstilvirksomhed.

[Fogh Rasmussen]

Vi er også kritiske over for de radikales forslag om en central udligningsordning, som skal udligne virksomhedernes overskud og tjene til delvis dækning af tab.

Generelt vil jeg om forslaget sige, at vi kunne ønske os, at det radikale venstre var lige så optaget af, hvordan virksomhedernes overskud overhovedet skal blive fremskaffet, som af, hvordan det skal fordeles. Det typiske i dag er jo ikke overskud, men underskud, bl.a. på grund af den økonomiske politik og erhvervs politik, som det radikale venstre gennem sit forlig med regeringen har et medansvar for. Vi har fremsat vores forslag om frivillig overskudsdeling som led i en større plan, der skal forbedre virksomhedernes konkurrenceevne og dermed deres muligheder for at få overskud, og kun i den sammenhæng er det meningsfuldt at tale om overskudsdeling.

Jeg vil godt sige til sidst, at vi er enige med de radikale i, at en form for overskudsdeling kan medvirke til en bredere folkelig forståelse for nødvendigheden af en erhvervsfremmende politik. I det lys vil vi med åbent sind, men også kritisk og grundigt studere det radikale forslag nærmere i udvalget.

Dyremose (KF):

Det fremgår af fru Lone Dybkjærs skriftlige fremsættelse, at hovedformålet i virkeligheden er at bidrage til diskussionen om medarbejdernes indflydelse og medejendomsret til virksomhederne. Når man ser på de opinionsundersøgelser, som vi har set de sidste 2 uger fra henholdsvis Observa og AIM, så er der noget, der tyder på, at behovet er størst her i folketinget for at diskutere det, medens behovet ikke er så frygtelig stort ude i befolkningen, i hvert fald ikke så længe der bliver sat en form for lighedstegn mellem ØD og så noget med tvang og centrale fonde. Derfor hilser vi da også med glæde – og det kan være, at det radikale forslag bedre kan bidrage til debatten end socialdemokraternes – at de radikale ikke har nogen central fond i deres forslag. Vi mener, det er meget vigtigt at konstatere, at de radikale, som ellers er regeringens støtteparti på mange områder, her markant adskiller sig fra socialdemokratiet. Vi håber, at de radikale vil holde fast ved dette standpunkt.

Vi er altså glade for, at der ikke er nogen central fond, men vi kan alligevel ikke støtte beslutningsforslaget, som det foreligger, og det skyldes først og fremmest to punkter i forslaget. Det ene er, at der er tale om en obligatorisk deling af virksomhedernes overskud. Det konservative folkeparti siger klart nej til tvang på dette område. Vi tror, at tvang vil skade i stedet for at fremme samarbejdet på virksomhederne.

Det andet punkt, hvor vi er væsentligt uenige med de radikale, er spørgsmålet om, at de andele, som den enkelte lønmodtager får, ikke skal være omsættelige, men skal være bundet, indtil vedkommende endeligt forlader arbejdsmarkedet. De radikale anvender altså også tvang over for den enkelte lønmodtager, og de radikale tror åbenbart ikke på, at den enkelte lønmodtager selv er i stand til at disponere fornuftigt. Det må vi have storebror stat til at gøre for dem. Denne holdning deler det konservative folkeparti ikke. Vi mener, at forslag om at udbrede medejet til de ansatte må baseres på frivillighed såvel for virksomheder som for de ansatte.

Hvis jeg vender tilbage til spørgsmålet om den obligatoriske deling af virksomhedens overskud, har jeg med interesse noteret mig, at de radikale mener, at egenkapitalen skal være tildelt en rimelig forrentning. Det fremgår af bemærkningerne til forslaget, at fremmedkapital og egenkapital behandles ens. Hvis det betyder, at egenkapitalen skal forrentes med de op til 20 pct., som fremmedkapitalen tit skal forrentes med, har jeg en fornemmelse af, at det overskydende overskud nok ikke er ret stort i ret mange virksomheder, og at det radikale forslag derfor ikke vil have ret mange konsekvenser. Det er vi selv sagt interesserede i at se beregninger af i udvalget. Jeg tror, det er en af grundene til, at man måske ad helt frivillig vej kan nå længere end ved at forsøge at tvinge denne ordning ned over hovedet på folk.

Vedrørende, at andelene ikke er omsættelige, har jeg fremhævet, at vi synes, det er udtryk for mistillid til lønmodtagerne, at man ikke efter en vis bindingsperiode kan frigøre midlerne, således at lønmodtagerne selv kan disponere. Vi er heller ikke særlig begejstrede for den mærkværdige konstruktion, som den særlige sikringsordning for medarbejderkapitalen er, hvor man ligesom forsøger at fjerne

[Dyremose]

den væsentlige del af risikoelementet. Vi mener, det er meget væsentligt for den gensidige forståelse på virksomhederne, at chance og risiko eksisterer som to sider af samme sag. Når man vil forsøge at fjerne og eliminere risikoen, ja, så er det heller ikke helt rimeligt, at man får chancen for en øget fortjeneste. Vi synes altså – selv om det er bedre end at have en central fond – at det stadig væk er en mærkværdig konstruktion. Vi mener, at risikoen sammen med chancen udgør noget positivt og nødvendigt for, at man kan skabe forståelse for erhvervslivets vilkår i forbindelse med, at man udbreder medejendomsretten. Vi har fremsat en række konkrete forslag i beslutningsforslag nr. B 84, som snart kommer til behandling her i tinget, og hvor vi her og nu kan tage nogle skridt i retning af at udbrede medejendomsretten, idet det har vist sig allerede nu, at vi i hvert fald ikke kan gøre det gennem det radikale forslag. Jeg håber på, at vi kan det, når det konservative folkepartis forslag kommer til behandling om få uger.

Lawaetz (FP):

Jeg ville nok have sagt noget af det samme, som hr. Dyremose sagde. Hr. Dyremose kaldte det et debatoplæg, og arbejdsministeren lovede en velvillig behandling eller noget i den retning. Hr. Ole Thomsen tog straks afstand fra det og sagde: det kan vi ikke tiltræde, og kom ind på et par af socialdemokratiets yndlingsemner om at sikre en vis forrentning og den centrale fond. Jeg ved ikke, hvem af de herrer jeg skal lytte mest til, men der er jo noget beroligende i, at hr. Ole Thomsen i hvert fald ikke kunne acceptere det, så det vil sige, at det beslutningsforslag nok ikke kommer igennem.

Så kan man spørge, om det er nogen tjeneste, det radikale venstre gør erhvervslivet ved at komme med dette debatoplæg netop nu. Vi er jo sluppet levende igennem nogle overenskomstforhandlinger, og ØD eller OD – kald det, hvad man vil! – er ligesom midlertidigt kognit hen. Men her finder arbejdsministeren så en velkommen lejlighed til at love os en redegørelse inden ret længe, fordi det er et af arbejdsministerens gamle yndlingsemner, som han nu kan beskyldte de radikale for at have bragt på torvet igen. Det er altså tvivlsomt, hvor stor en tjeneste man gør sa-

gen. Jeg vil godt spørge om, hvad det radikale venstre i og for sig vil med dette forslag på et helt forkert valgt tidspunkt efter min opfattelse. Er det sådan en lille reklameforestilling, man vil lave for at fortælle menneskeheden, hvor meget godt man vil gøre for erhvervslivet?

Hr. Dyremose gennemgik de ting, som jeg også ville kritisere, fordi der er masser af punkter, man sådan set kan gennemhulle forslaget med, f. eks. en 5 års forsøgsperiode. Hvor er pengene blevet af i mellemtiden? Hvem skal så betale? Der er også det meget, meget mærkelige, at vi får 2 slags egenkapitaler fremover. Der står en lille smule naivt, at man vil sikre 90 pct. af medarbejdernes kapital. Hvad med de andre ejeres kapital? Der står også lidt naivt, at man højst må tabe en tredjedel. Det kendes jo ikke ude i erhvervslivet, at man kan love nogen, at man kun taber en tredjedel. Det betyder altså, at man her vil indføre en slags favoriseret kapital. På anden måde kan jeg ikke opfatte det.

Hr. Ole Thomsen ville gøre det enkelt med sin 10 pct.s garanti eller noget i den retning. Men i forslaget står jo i og for sig, at man vil lave en ekstra garanti for det indskud, som medarbejderne gennem årene kommer til at gøre. Der står derimod ikke noget om, hvad forrentningen skal være. Man er altså lidt uenig i sine bemærkninger med hensyn til, hvordan et overskud egentlig regnes ud. Man taler om et over-overskud eller noget i den retning, men der står ikke noget om, hvor forrentningen egentlig skal ligge. Hvis man er en smule kritisk, vil man jo sige: ja men forrentningen skal jo ligge, som hr. Dyremose var inde på, oppe på det, som det koster at låne pengene, eller sige: forrentningen skal ligge et sted, hvor man med lige så stor fordel kunne investere i en anden virksomhed. Spørgsmålet er, hvis man ikke gjorde det tvungent, om der så overhovedet ville komme én øre ind. Det er jeg bange for der ikke ville.

Jeg vil godt sige, at i fremskridtspartiet finder vi, at en frivillig ordning om overskudsdeling er meget positiv, men absolut frivillig. Derfra skal interessen komme.

En anden ting, jeg godt vil pege på, og det kan man sådan set ikke gøre for tit, er også indeholdt i dette forslag, nemlig at de stakels mennesker ikke får pengene, før de går af med pension. Nu har vi løbende en lang

[Lawaetz]

række ordninger, ATP, og nu skulle her så laves en ny form for pension. Det må vi hver gang gå imod, så længe vi ikke har fået en ny socialminister med fantasi til, at det ikke hjælper et klap, at vi får flere pensionsordninger. Hvis det kun betyder, at man får trukket fra i folkepension og i alle andre ting, finder vi, at det er farligt i hvert fald for 18-årige mennesker at begynde at glæde sig til, at de går på pension.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal på SFs vegne starte med at være en smule positiv, og det er med hensyn til ordene, forslagsstillerne har skrevet i den skriftlige fremsættelse. Som også hr. Ole Thomsen var inde på, står der, at det er udmærket, at vi diskuterer disse ting videre, og at dette forslag er fremsat som et led i debatgrundlaget. Det er vi glade for, for vi vil gerne være med i diskussioner om disse ting. Det er nemlig vigtigt at diskutere lønmodtagernes medeje, men allermest deres indflydelse på egne arbejdsvilkår i hverdagen. Det sidste er det, vi kalder arbejdspladsdemokrati.

Jeg har sagt det før og vil godt gentage det, at demokratiet i samfundet stopper ved fabriksportene. Når jeg taler i det billede, er det, fordi jeg selv er tidligere fabriksarbejder og derfor kender arbejds erfaringer herfra bedst. Vi mener, at i 1980'erne må demokratiet udvides. Derfor er det som sagt godt, at vi på ny får en diskussion om, hvordan det nu gøres bedst.

Der er efterhånden her i tinget et stort flertal for en eller anden form for medeje og medindflydelse. De borgerliges forslag går stort set på at gøre lønmodtagerne til aktieindehavere, og dette forslag er jo ikke nogen undtagelse herfra, om end det dog er det bedste af de forslag, vi hidtil har set fra de borgerlige partier. Det er efter SFs mening ikke særlig attraktivt, fordi det kun handler om at blive aktieindehavere. Det, vi ønsker, er en reform af det økonomiske liv og det daglige arbejdsliv, en demokratisering, der indebærer brud med arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet, det, der også kaldes arbejdsmarkedets grundlov. Denne arbejdsmarkedets grundlov anfægtes ikke via overskudsdeling, medeje o. lign. Derfor har vi også lavet vores eget forslag, som man jo

kender herinde. Dertil kommer, at der ikke i lovforslaget er indbygget det, vi kalder en solidarisk fond, og som er nødvendig for, at lønmodtagerne ikke bare skal tænke på eget arbejde og egen virksomhed, men også være medbestemmende om, hvor og i hvilke virksomheder der skal investeres i fremtiden.

Dette sidste anser dele af arbejderbevægelsen for vigtigt ud fra de erfaringer, man har om fællesskab, der hidtil har medført fremgang i samfundet, om end der netop i denne tid er manglende forståelse for vigtigheden af at kæmpe i fællesskab. Det er dette, der er baggrunden for, at netop socialdemokratiet og SF lægger stor vægt på den solidariske fond, om end vi ikke er enige i, hvordan denne fond skal styres. Jeg tror, socialdemokratiet efterhånden må indse, at denne styrelse må sammensættes således, at den ikke er sammenfaldende med fagbevægelsens styring, men derimod består af folk valgt på gulvet.

Det er for mig ufatteligt, at et parti som det radikale, der jo ikke er ukendt med fællesskab, andelsbevægelsestanker osv., ikke kan indse, at det på en eller anden måde er nødvendigt med en indbygget solidarisk fond. Der er en snert af det i og med den fælles hæftelse, der ligger i forslaget, men det er efter vores mening ikke nok.

SF er selvfølgelig villigt til at tale videre om demokratisering af arbejdslivet, men som sagt er arbejdspladsdemokrati det allervigtigste for os, og det indtager ligesom kun en plads mellem linjerne i dette forslags tekst. Sådan lidt underforstået menes der åbenbart, at medejendomsretten automatisk giver indflydelse, og det gives der faktisk ikke rigtig nogen garanti for overhovedet. Men som sagt diskuterer vi meget gerne videre om også de radikales forslag. Som det ligger her, kan vi altså ikke godkende forslaget og vil stemme imod det.

Arne Melchior (CD):

Der er trængsel på midten af banen; der er snart ikke det parti, der ikke er kommet med et forslag – det er ingen kritik, naturligvis, så meget mindre, som det jo ikke er første gang, at det radikale venstre fremsætter dette forslag – men vi er mange om det i forskellige udformninger. Det minder lidt om radioloven. Den er der også en 3, 4, 5 bud

[Arne Melchior]

på i hver samling, men det bliver ikke rigtig til noget. Samlingerne går til ende, og forslagene kan ikke færdigbehandles, for det store parti, det eneste store, vi har i dette folketing, har ikke rigtig kunnet gøre sig færdigt, og så er det ikke rigtig muligt at lave flertal for den slags vidtgående ting. Det vil vel også nok blive dette forslags skæbne.

Hvis jeg forstod arbejdsministeren rigtigt, sagde han, at han havde en masse sympati for dette forslag. Senere talte han om, at han håbede, at når han kom med sit forslag – og glem ikke, at da vi debatterede det radikale forslag sidste gang, for to år siden, var det også lige før regeringen skulle komme med sit forslag, som den også kom med! – ville det få lige så megen sympati hos de radikale, som han nu har vist over for de radikales. Det vil altså sige, at de også skal møde hans forslag med en masse sympati, men de skal heller ikke medvirke til at gennemføre det, for det må jo være lige for lige, når venskab skal holdes, for arbejdsministeren og hans parti vil jo ikke gennemføre dette. Nå, men det er finterne midt på banen og ude ved sidelinjen.

Jeg vil ligesom hr. Fogh Rasmussen sige, at der er dele i det, som vi kan lide. Der var en ordfører, der sagde, at man havde ikke defineret overskudsbegrebet. Det synes jeg nu nok man har. Både denne definition og mange andre ting i forslaget ligner da også det forslag, som vi i forrige samling fremsatte, ikke om medeje, men om OD, altså ØD uden skræstregen, overskudsdeling eller for min skyld obligatorisk overskudsdeling. Forslaget fik ikke nogen særlig blid medfart, men ligger vel på bordet til en gang om 3–4 år, når den store diskussion kan tages, nemlig på et tidspunkt, hvor konjunkturerne i verden formodentlig og forhåbentlig er lidt bedre, og når tankerne hos os alle sammen er blevet lidt mere modne. Jeg har stor sympati for mange af de tanker, der er nedfældet i forslagens tekst og i bemærkningerne. Jeg er veteran i den debat. Jeg har deltaget i den lige siden den røde betænkning i 1967, og jeg har såmænd ikke flyttet mig ret meget i den tid, men jeg er måske blevet lidt mere forsigtig. Jeg kan derfor tilsige det radikale venstre velvilje i den formentlig kortfattede behandling, dette forslag kan håbe at få i indeværende samling.

Der er også ting, vi absolut må tage afstand fra. Fru Lilli Gyldenkilde var jo straks fremme med retten til at lede og fordele arbejdet, og der er altså nogle spærringer, vi absolut må have ind, men jeg ser ikke grund til at gå i detaljer med det, fordi jeg som sagt ikke tror, at der bliver en realitetsbehandling af denne i øvrigt – helt enig – meget vigtige problemstilling og fremtidsmusik. Man kunne også sige, at jeg var lidt forbløffet, da jeg så, det var fremsat den 30. januar, for jeg følte ellers, at der var en vis overensstemmelse om, at så længe overenskomstforhandlingerne ikke var afsluttet, skulle vi ikke komme med den slags forslag. Nu er det gået bedre, end pessimisterne måske havde ventet, så gør det vel ikke så meget, men jeg anser hverken tidspunktet på året eller tidspunktet i årene for at være inde endnu.

Så skal jeg lige slutte med en lille replik til hr. Fogh Rasmussen, som talte om juleforliget 1979. Det brugte fjernsynet også for et par uger siden. Jeg ringede den politiske redaktion i TV-A op og spurgte, hvad det var for et juleforlig, der havde været i 1979. Dagen efter fik jeg en opringning, hvor jeg fik ret i, at et sådant forelå ikke. Det var en fortællelse. Men hr. Fogh Rasmussen bør altså ikke operere med noget juleforlig i 1979, som han gjorde i sit indlæg her, for et sådant findes ikke. Der var forsøg på at skaffe det, men det endte jo netop, uden at det lykkedes. Derfor måtte regeringen krydse sig igennem. Det er ikke bare falsk historieskrivning, men man lægger også partier for had for det. Jeg ved jo, at det jo straks går på, at det er forligspartierne, som var med til dette og dette og dette. Det var de ikke. Alle partier var frit stillet i de afstemninger, der foregik i december 1979.

Kurt Hansen (VS):

VS har hele tiden sagt nej til de forskellige former for ØD-varianter, der er dukket op igennem de seneste år spændende fra SF til CD. Partierne er kommet med forskellige forslag, som i deres karakter og indhold har lagt op til, at samarbejdsideologien skal styrkes, og at modsætningerne mellem lønarbejdere og kapitalister skal tilsløres. Der skal vises løntilbageholdenhed eller sagt på en anden måde: kapitalismen skal smøres. Jeg vil ikke beskyldte SF for at lægge det i det,

[Kurt Hansen]

men vi mener klart, at det ville være konsekvensen af deres forslag, hvis det blev gennemført. Jeg synes, at det er bemærkelsesværdig reelt og ærligt, når det radikale venstre i de indledende bemærkninger tydeligt siger, og jeg citerer:

»Den skal styrke interessefællesskabet omkring den enkelte virksomhed og dermed mindske modsætningerne mellem ansatte og kapitalejere.«

Og de siger videre:

»Den skal på de enkelte virksomheder styrke samarbejdet og de ansattes indflydelse.«

Jeg synes, det er bemærkelsesværdigt klart at sige, at der skal ske en tilsløring af modsætningerne. Vi skal arbejde sammen på de nuværende produktionsforholds betingelser. Vi skal arbejde videre under kapitalismen, og den skal altså smøres på forskellige leder og kanter. Vi vil ikke være med til overhovedet at støtte et forslag, der går ud på at cementere den private ejendomsret, som jo er baseret på vareproduktion eller sagt med andre ord: på en produktion, hvor det bare drejer sig om at producere, hvad der kan sælges, og ikke tage hensyn til, hvilke behov der rent faktisk findes, det være sig kollektive eller individuelle behov.

Vi mener, når vi skal se de store linjer, som man må sige de radikale er fremme med – så vil jeg også komme med vores – at det er et revolutionært socialistisk perspektiv, det drejer sig om. Der skal brydes med vareproduktionen, der skal brydes med markedsmechanismen og hele det profitorienterede ræs. Derfor er det noget helt andet, vi vil, end det, der har været fremme i de forskellige ØD-varianter, som vi har diskuteret herinde de sidste 5–6 år. Jeg synes, det er fint, at de radikale siger, at der skal være en styrkelse af disse elementer. Vi mener at kunne sige, at det er en styrkelse af konkurrencemotivet og hele den profitorienterede produktion.

En anden ting, som de radikale skal have ros for at sige, er det, som står i punkt 4, og jeg citerer:

»Den skal varigt styrke virksomhedernes indtjeningsevne ved at skabe en ændret holdning til overskud ... «

Og videre:

»Kampen om højere lønindkomster træder da i baggrunden til fordel for spredning af ejendomsretten ... «

Ja men det er klart. Det er ærlig tale. Det skal også være et ideologisk instrument til at mindske lønudviklingen, man skal prøve på at få de ansatte i virksomhederne til at gå ind på en lavere løn og hermed også en lavere realløn. Jeg synes også, at de radikale med det, jeg citerede her, ligesom erkender, at det vil være de ansatte, lønarbejderne, som kommer til at betale denne medejeordning, lige så vel som det efter vores vurdering vil være de ansatte, der kommer til at betale enhver form for medejeordning spændende lige fra SF til den, som CD er kommet med.

Så en lille detalje til slut. Man burde vel nok fra det radikale venstre også have føjet lidt mere, nemlig indkomstbestemt folkepension, til selve forslaget tekst, hvor der står medeje for de ansatte, for det er jo det, det handler om. Det er jo et forslag, der kommer til at betyde, at folk, der har arbejdet i en virksomhed med en eller anden form for overskud, skal have en større pension i alderdommen end dem, der har arbejdet på virksomheder, som efter det overskudsbegreb, der bliver anvendt i forslaget, ikke har noget. Derfor vil det betyde en klart differentieret og forskellig pensionsordning. Jeg vil godt høre, om det er de radikales mening, at man på denne måde skal have en eller anden form for overskudsbestemt folkepensionstil- deling, når man træder tilbage fra arbejds- markedet.

(Kort bemærkning).

Mølgaard (DR):

Det var hr. Kurt Hansens redegørelse for, hvad der var det langsigtede socialistiske mål for VS, der fik mig herop på talerstolen, idet jeg forstod, at det var VS' mål at bryde med vareproduktionen. Jeg vil godt høre hr. Kurt Hansen, hvad han tror forbrugerne vil sige til det.

Poul H. Møller (KrF):

Kært barn har som bekendt mange navne, og forslaget her om medeje tenderer heni- mod andre forslag, der har varieret lige fra ØD med central fond til medindflydelse, overskudsdeling, medengagement, medeje osv. Vi i kristeligt folkeparti finder det både rimeligt og sundt med et engagement af arbejdstagerne i den virksomhed, de er beskæf- tiget i, altså af andet og mere end blot dette

[Poul H. Møller]

at arbejde og modtage løn. I de tilfælde, hvor der på frivillig basis er truffet sådanne nærmere aftaler om medengagement og medindflydelse, har det mig bekendt i høj grad virket befordrende på arbejdsklimaet, ja, på hele arbejdsgangen og dermed også på produktionen og det deraf flydende økonomiske resultat, altså alt sammen noget positivt.

Det foreliggende forslag indeholder mange gode og fornuftige ting. Forslaget anviser en prøvetid på 5 år, og dette synes rimeligt, fordi det er jo helt umuligt på forhånd at sige, hvordan en sådan ordning vil virke, og hvilke eventuelle problemer den vil kunne medføre.

Der findes mange detaljer, som netop kan give anledning til et spørgsmål om, hvorvidt det vil kunne praktiseres, men alt dette egner sig jo nok bedre til udvalgsarbejde. En af de ting, som virker mest taltalende, synes jeg er, at man på de enkelte virksomheder ud fra den givne ramme kan afpasse ordningerne individuelt alt efter den pågældende virksomheds særlige konstruktion, og at der gives to år hertil.

Jeg skal i øvrigt ikke gå i detaljer her ved førstebehandlingen, men jeg må anføre den indvending, som vi fra kristeligt folkeparti tidligere har anført over for lignende forslag, at vi har været meget betænkelige ved at gøre en sådan ordning obligatorisk, idet vi altid har ment, at tingene ordnes bedst ad frivillighedens vej.

I forslaget ligger der for så vidt en decentralisering, men alligevel er der indbygget f.eks. et medejernævn, der skal kunne fastlægge ordninger i virksomheder, som ikke selv har kunnet klare at få aftaler. Ligeledes er der tale om en landssikringsordning, hvortil der skal indbetales fra medarbejdernes overskud til sikring af den samlede opsparede medarbejderkapital. Her er vi også noget usikre over for, hvad en sådan ny centralfond – anført i gåseøjne dog – kan udvikle sig til, og f.eks. af hvem og på hvilken måde den skal styres.

Men som sagt finder kristeligt folkeparti, at der i forslaget ligger mange fine og gode intentioner, og vi kan i hvert fald tilsige vor aktive medvirken i udvalgsarbejdet.

Retsforbundet anerkender, at der er noget positivt i dette radikale forslag. Det er dets ydmyghed. De udtaler jo selv både i forslagsteksten og i bemærkningerne en betydelig usikkerhed over for, om det nu også er de vises sten, de har fundet. Det konkretiserer sig i, at man kun foreslår en rammelovgivning, om hvilken der skal forhandles mellem de direkte berørte. Det er dog et skridt hen i retning af demokrati, men hvorfor ikke tage konsekvensen fuldt ud, nemlig at respektere arbejdsmarkedets selvbestemmelsesret helt og fuldt, fremfor kun at gøre det i nogen grad.

Det sker endvidere ved formuleringen om, at der skal være en forsøgsordning, sådan at den blot skal gælde 5 år i første omgang. Vi anerkender værdien heraf, men spørgsmålet er, om ikke inertiens lov automatisk vil medføre forlængelse, udskydelse af revision og fondsopsamling i denne periode til en sådan beløbsmængde, at det vil hindre en demokratisk beslutning om at ophøre med et eksperiment, som er uden folkelig opslutning.

Retsforbundet ser med sympati på bestræbelser på spredning af ejendomsretten. Mange økonomiske, sociale og politiske mekanismer i vort land er sådan indrettet, at vi arbejder os frem mod større og større koncentrationer i formue- og indflydelsehenseende. Disse mekanismer bør påkalde sig offentlig-hedens højeste grad af opmærksomhed, årsagerne bør analyseres, og midler til at imødegå disse usunde tendenser bør skabes. Midlerne er bl. a. jordreform, skattereform, monopolkontrol og såmænd frigørelse fra EF.

Når vi ser på kapitalophobningen i virksomheder, vil det være helt ved siden af at overse det forhold, at der dels er tale om konkurrenceerhverv, hvor profitraten mildt sagt ikke er imponerende, så der ikke bliver noget overskud at dele – forrentningen af egenkapitalen er jo ofte negativ – dels om monopolforetagender, der rigtignok godt kan klare at samle i pose og i sæk i gode som i dårlige tider. At negligere dette forhold i forbindelse med snak om overskudsdeling er en benægtelse af sagens allermost påtrængende fakta. Det kan man selvfølgelig gøre, men ikke med fordel. En meningsfyldt økonomisk demokratiseringsproces i vort samfund må efter retsforbundets opfattelse tage udgangspunkt i denne kendsgerning og derefter bygge sig frem til en større grad af lige muligheder for alle i samfundet via monopolkontrol,

Mølgaard (DR):

[Mølgaard]

økonomiske reformer såsom jordreform og konkurrencefremme m. v.

Vi afviser naturligvis ikke, at det kan have mening at lave overskudsdeling på virksomheder. Det fordrer imidlertid arbejdsmarkedets egen indforståelse, og den er jo nu engang ikke dokumenteret som værende til stede i nævneværdig udstrækning.

På arbejdsgiverside er der enkelte virksomhedsledere, der har udtrykt sympati. På lønmodtagerside? Jo, i LOs top, applauderet politisk af socialdemokratiet. Men disses tilkendegivelser er jo langt fra repræsentative for lønmodtagerne. Resultatet er, at man på enkelte virksomheder hist og her har fundet frem til den ene og den anden form for udbyttedeling, men i yderst behersket omfang. Var viljen til stede i større udstrækning på arbejdsmarkedet, ja, så havde man nok set flere eksempler på noget sådant byggende på det frie valgs sikre fundament. Det går altså ikke med al denne frihed efter radikal opfattelse. Nu må vi have en rammelov, der dikterer, siger man med dette forslag. Ordning muss sein. Men hvorfor dog og til glæde for hvem? I hvert fald ikke til gavn for tilfredsheden i arbejdslivet. Der er udtænkt mere bombastiske, mere centralistiske og dirigerende forslag om ØD end dette radikale, altså forslag, der betød endnu grovere overgreb over for arbejdsmarkedet end dette. Denne beherskede ros skal forslaget have med på vejen. Men hvorfor dog overhovedet begå sådanne overgreb? Retsforbundet foretrækker slet ikke at begå overgreb. Vi anbefaler total respekt for arbejdsmarkedets selvbestemmelsesret, vi anbefaler frihed under ansvar.

Nogle enkeltheder i forslaget kan godt påkalde sig bemærkninger. Overskuddet skal ifølge forslaget deles efter en rimelig forrentning af egenkapitalen. Ja men hvad er en rimelig rente? Er det skibskreditfondrenten eller boligmarkedets subsidierente? Eller modsat: pantebrevsrenten eller udbyttet ved at ligge inde med jord eller statsobligationsågerrenten? Realiteten her er og bliver vist med den negative forrentning, man mange steder oplever, at forslaget ikke ville få så forfærdelig megen betydning, måske overhovedet kun få virkning på en håndfuld virksomheder.

Hvad med underskudsvirksomheder? Skal der ikke også anstændigvis og for ligerets-

princippets opretholdelse foretages under-skudsdeling her? Er det rimeligt at båndlægge dele af medarbejdernes udbytte i disse firmafunds, hvis de nu havde større lyst til f. eks. at få frigjort midlerne til egen virksomhedsoprettelse? Betyder forslaget da ikke i realiteten endnu stærkere koncentrationstendenser? Er det rimeligt, at kun de, der har været ansat i 12 måneder, skal have udbytteandel? Er det ikke diskriminerende mod dem, der ikke har været så heldige at opnå et fastere job, men dog deltager i produktionslivet? Hvad skal denne diskrimination til for? Man tillægger medarbejderkapitalen indflydelse i forhold til dens størrelse. Hvad så med medarbejderindflydelse, der er lovfæstet i dag i f. eks. samarbejdsaftale og selskabslove; skal den fjernes i konsekvens heraf? Er det rimeligt med en sådan rammelov alene gældende for virksomheder med 50 ansatte eller flere? En divisionalisering af f. eks. Danfoss eller B & W til selvstændige funktionsheder og selskaber med 49 ansatte i hver skulle altså kunne sikre imod lovens virkninger. Vel, der er nok af enkeltspørgsmål.

Til slut et principielt spørgsmål: skyldes fremsættelsen af dette forslag en dårlig samvittighed i det radikale venstre over, at man i 1975, 1977 og 1979 har været med til at diktere tvangsoverenskomster over for arbejdsmarkedet og dermed også har afskåret samme arbejdsmarked fra med mening at snakke om, ja, måske endda at bevæge sig på overskudsdelings- og samarbejdsområderne?

Lone Dybkjær (RV):

Jeg kan måske med det samme til hr. Mølgaard sige, at jeg har ikke dårlig samvittighed over den sag i hvert fald. Det kan der være andre, hr. Mølgaard utedkommende sager, jeg kan have det over.

Men i øvrigt skal jeg takke ordførerne mest for deres venlighed i tonen; bortset fra kristeligt folkeparti var der jo ikke så frygtelig megen venlighed i indholdet. Jeg må sige til arbejdsministeren, at jeg dog sjældent har hørt ham så uengageret. Normalt kan han om selv de mere også i hans forstand absurde forslag være en anelse engageret, men her var han meget uengageret. Det synes jeg trods alt ikke ligner ham. Men i øvrigt ligner det ham måske nok så meget, dette med, at

[Lone Dybkjær]

det altså ikke er et forslag, der er groet i min have – og det synes jeg i øvrigt generelt præger socialdemokratiet meget. Er der et forslag, som de ikke selv har fremsat, må vi jorde det under en eller anden form, enten under venlige ord eller noget andet. Det er en generel bemærkning, som ikke går på dette forslag specielt, for jeg er udmærket godt klar over, at vi simpelt hen ikke er enige om en række principper. Man kan selvfølgelig godt på basis af denne diskussion fundere over, om det nogen sinde vil lykkes at komme videre med dette forslag, og det er ligesom det, der har været baggrund for os for at tage diskussionen op.

Til hr. Lawaetz kan jeg sige, at det er såmænd ikke en af de værste beskyldninger, vi kan få. Hvis det fremprovokerer en redegørelsesdebat fra regeringens side, så kan vi godt bære, at vi for en gangs skyld er medansvarlige for det. Men hvis vi ligesom bliver ved med at låse os fast i vores jordhuler, ser det jo ikke ud til, at vi kommer meget videre i denne diskussion. Egentlig har vi fremsat forslaget for at se, om vi trods alt ikke kunne komme videre. Det kræver naturligvis bevægelse fra alle sider, men altså også fra socialdemokratiets side.

Så vil jeg godt mere principielt sige om forslaget, at når vi ønskede at fremsætte det, er det, fordi vi betragter det som led i et mønster. Med det mener jeg, at det er som led i et mønster, der i al almindelighed skal sikre borgerne en medindflydelse i samfundet. Det kan også være et svar til hr. Dyremose omkring opinionsundersøgelserne – som i øvrigt kun går omkring ØD og derfor ikke er så frygtelig sigende, når det drejer sig om dette forslag – når jeg siger, at det, vi vil, er en almen demokratisering og indflydelse på egen situation, hvad enten det drejer sig om indflydelse på ens bolig, på ens almindelige liv eller om ens indflydelse på ens arbejdsliv, set i sammenhæng med indflydelse i det politiske liv. Det er det mønster, man skal se. Jeg skal være den første til at sige, at hvis man kun havde medindflydelse i form af medeje og endda ikke engang flertalsmuligheden for virksomhederne, ville det ikke spille så stor rolle, men jeg tror, det spiller en rolle, hvis man kikker på det som led i et mønster. Det er altså den drøftelse, vi mener er vigtig, og der kan det da godt være gene-

relt, at folketinget i øvrigt må være en anelse, om man vil, forud for befolkningen.

På den anden side føler vi os naturligvis overbeviste om, at dette også vil øge medarbejdernes forståelse for, hvad der foregår i virksomhederne, ligesom vi mener, at medarbejderrepræsentationen i bestyrelserne i virksomhederne har kunnet øge medarbejdernes forståelse.

Det er, kan man sige, et led i samme mønster. Jeg tror, det er meget farligt, hvis vi udvikler et samfund, hvor vi kan sidde mere eller mindre isoleret og ikke forstå ret meget af, hvad der foregår andre steder. Det vil i hvert fald ikke blive en heldig udvikling af samfundslivet i bred almindelighed.

Så skal jeg komme med nogle enkelte kommentarer til ministeren og ordførerne. Til arbejdsministeren vil jeg godt sige, ud over hvad jeg allerede har sagt, at jeg skal ikke gå ind på socialdemokratiets eller regeringens eventuelle forslag, men takke for, at der kommer en redegørelsesdebat. Desuden vil jeg bare sige, at det er den samme kreds som de ansatte, det står der faktisk også i forslaget. Der står, at medlemskab af medarbejderforeningen er obligatorisk for alle ansatte, og det betyder altså, at de, der ikke længere er ansat, ikke er med til at bestemme mere. Det er sådan set samme kreds, og der er ikke noget nyt i dette forslag om det.

Så skal jeg til hr. Ole Thomsen sige, at jeg synes nu, det er meget fornuftigt, at man starter med 50. Det kan man gøre af mange forskellige grunde, men vi vil det af overskuelighedsgrunde. Det er jo da også derfor, at vi siger en forsøgsperiode på 5 år, netop for ikke at låse os alt for fast og kunne få lejlighed til at følge udviklingen.

Hr. Ole Thomsen kører frem med, at overskuddet skal udregnes til 10 pct. Det er selvfølgelig, hvad socialdemokratiet tidligere har sagt. Den offentlige sektor skal også ind, og det er også, hvad socialdemokratiet tidligere har sagt. Om man vil udregne overskuddet på den ene eller den anden måde, mener jeg ikke kan være det totalt afgørende. Vi har lavet ét forslag; det mener vi naturligvis er det rigtige. Men det er da klart, at andre former for overskudsdeling kan tages op til diskussion. Vi har principielt modsat os blot en udregning på basis af lønsummen.

Jeg mener ikke, den offentlige sektor hører hjemme her. Jeg mener, at den offentlige sek-

[Lone Dybkjær]

tor skal tilgodeses på anden vis, både hvad angår medindflydelse, og også hvad angår medejendomsret under en eller anden form. Det mener vi naturligvis, fordi vi føler, at det, der er afgørende, er, at det er medarbejderne i den enkelte virksomhed, der får indflydelse på deres egen arbejdsplads. I den sammenhæng har de offentlige, om jeg så må sige, ikke noget at gøre her.

Dermed er jeg ved det sidste punkt, som hedder »fælles fond«. Det er så et svar til hr. Fogh Rasmussen, som er fantastisk overrasket over, at vi siger nej til den centrale fond. Man skal nu ikke have fulgt debatten ret meget for at være klar over, at vi siger nej til den centrale fond, så jeg kan ikke forstå den overraskelse. Vi sagde nej under valgkampen, og hvis man havde fulgt debatten i december 1979, ville man vide, at en af grundene til, at der ikke blev juleforlig, bl. a. var, at vi ikke kunne acceptere en central fond, end ikke kimen til en central fond. Der må altså være et eller andet, hr. Fogh Rasmussen ikke har hørt efter, siden han forsat kan være så utrolig overrasket. Det er da udmærket, at vi så nu har gjort hr. Fogh Rasmussen begribeligt, hvad det er, vi mener om dette spørgsmål.

Så er der så spørgsmålet om, at vi ville være lige så optaget af at skabe overskud. Jeg synes såmænd, vi er nok så optaget af konstruktivt at søge at skabe overskud for virksomhederne, og jeg synes ikke, de forslag, venstre har fremsat, eller den måde, venstre samarbejder på her i folketinget, beviser, at de er så forfærdelig meget mere interesseret eller bedre end os andre omkring denne sag.

Til hr. Dyremose vil jeg sige, at vi formentlig er uenige om nogle principper. Man kan altid diskutere spørgsmålet om spredningen af ejendomsretten. Men det har bare ikke noget med dette at gøre, ikke direkte i hvert fald. Det, vi ønsker, er jo netop en sammenkobling af at være ansat og få medindflydelse på egen arbejdsplads. Et af midlerne til det er, at man har noget medejendomsret til kapitalen i virksomhederne, som man selv har været med til at tjene op.

Man kan i øvrigt godt diskutere, om man vil have folkeaktier og alt muligt andet, som det konservative folkeparti foreslår. Det har bare ikke noget med denne sag at gøre, fordi det – tror vi – overhovedet ikke ændrer på

spørgsmålet om de ansattes medindflydelse, og det er det, der er afgørende for os.

Så er der spørgsmålet om frivillighed. Vi må sige, at vi tror, at man kan komme et stykke vej ved frivillige ordninger i en lang række sammenhænge, men en række af disse spørgsmål bliver det nok nødvendigt at gøre obligatoriske, og så er der kun spørgsmålet tilbage om, hvordan man finder ud af at gøre det.

Chance og risiko er to sider af samme sag, siger hr. Dyremose, og det har han naturligvis ret i. Derfor har vi også sagt, der skal være en vis chance og en vis risiko. Men den skal altså ikke være total og ubetinget. Man skal ikke kunne miste det hele, men i modsætning til mange andre forslag, der er fremsat, har vi dog sagt, at medarbejderne også har en risiko vedrørende den kapital, de har anbragt i virksomheden.

Til hr. Lawaetz vil jeg blot sige, når han spørger: hvorfor netop nu?, at jeg synes – og det er også til hr. Arne Melchior – at det er et udmærket tidspunkt, forslaget er fremsat på. Den 30. januar vidste vi meget godt noget om, hvordan overenskomsterne gik, og vi ved, der er 2 år til en ny overenskomstperiode. Det vil sige, at der er ro, og det vil altså sige, at det er et udmærket tidspunkt at diskutere disse spørgsmål på. Jeg kan ikke se, at det er en fordel at diskutere det, når arbejdsmarkedet er fuldstændig oppe på de høje nagler.

Så er der spørgsmålet om det solidariske, som fru Lilli Gyldenkilde var inde på. Der er vi sådan set enige med SF i, at der er nogle problemer. Det er også noget af det, vi ret nøje har overvejet, fordi der kan jo da blive nogle problemer, hvis medarbejdere ligesom koncentrerer sig omkring de virksomheder, som ser mest lønsomme ud. Men det mener vi er noget af det, vi må diskutere langs ad vejen. Det, vi tror er afgørende, er, at der kommer sammenhæng mellem medarbejderne på virksomheden og deres indflydelse. Det er den solidaritet, vi vil skabe i første omgang. Det er solidariteten mellem medarbejderne, for vi tror ikke – uden at det får en række negative konsekvenser – at vi kan brede det ud til andre, fordi vi derved løber lige ind i spørgsmålet om den centrale fond, hvorved vi vil få en styring et andet sted fra. Det kan i så fald efter vores opfattelse ikke undgås.

[Lone Dybkjær]

Så skal jeg selvfølgelig takke hr. Kurt Hansen for rosen – det er jo altid rart, når nogen siger, at de radikale virkelig er meget klare i deres opfattelse, så det vil vi virkelig tage til os.

Men jeg vil så om det mere konkrete om den overskudsbestemte folkepension sige, at sådan kan man naturligvis godt læse forslaget – det er klart. Over for det står, at man ellers på anden vis sandsynligvis havde fået tildelt en eller anden form for overskud. Så kan man så afveje, hvad der er bedst, men jeg tror, at hr. Kurt Hansen og jeg er enig i, at vi i hvert fald på dette punkt har nogle forskellige ideologiske opfattelser, og så er linjerne vel trukket nogenlunde op.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Det har man for sin venlighed, at når man forsøger at være venlig, bliver man kaldt uengageret, oven i købet på en overordentlig vriden måde – hvis det ellers er et parlamentarisk udtryk – af ordføreren for forslagsstillerne.

Jeg skal dog gerne sige nogle enkelte ting til fru Lone Dybkjær. Jeg prøvede faktisk at være overordentlig venlig, men jeg bliver nødt til at rette nogle enkelte ting.

For det første er det ikke det radikale venstres fortjeneste, at regeringen snart kommer med en redegørelse om disse ting. Det bebudede vi allerede i oktober, på et tidspunkt hvor det i hvert fald ikke for mig forelå, at det radikale venstre ville genfremsætte sit tidligere forslag, men jeg er enig med fru Lone Dybkjær i, at tidspunktet i øjeblikket er velvalgt, hvor der er mere ro på arbejdsmarkedet til at tage drøftelsen, og efter den redegørelse, vi giver fra regeringens side, håber vi selvfølgelig også at få lejlighed til at gå i dybden med det radikale venstres tanker.

Så vil jeg gerne sige, at fru Lone Dybkjær jo ikke svarede på hovedindvendingen fra min side mod forslaget, som det ligger, nemlig at der overhovedet ikke er medejendomsret knyttet til dette forslag. Det fremgår i hvert fald ikke af det forslag, jeg har læst. Der står noget om ansvarlig indskudskapital, der skal ligestilles, forstår jeg, i risikobetonet henseende med egenkapital, men der foreligger ikke noget om obligatorisk konvertering til aktier i forslaget. Der står, at det er noget, man må tage stilling til, og at det er noget,

der skal overvejes. Ja, det er jo selve hovedproblemet. Hvordan gør man det? Vi har jo i vores forslag peget på, at det måtte være frivilligt på den enkelte virksomhed, forstået på den måde, at kunne man ikke blive enige, skulle pengene anvendes til fælles formål administreret gennem den fælles fond. Opgiver man fællesfonden, er man jo i den situation, at man bliver nødt til at finde på en anden metode, der kan tilskynde virksomhederne, navnlig hvis ikke man vil påkalde sig arbejdsgivernes og erhvervslivets vrede, til at gennemføre en tvangsmæssig ordning i ejendomsretlig henseende.

Og så vil jeg gerne sige til fru Lone Dybkjær, at jeg er glad for klargørelsen. Jeg synes ikke, det fremgår helt så tydeligt af bemærkningerne, men jeg er glad for klargørelsen vedrørende spørgsmålet om de ansatte og medejerne, eller hvilket udtryk vi nu skal bruge. Men under alle omstændigheder, uanset denne klargørelse, er der jo ikke tale om den samme personkreds. Der vil være mange ansatte, nemlig alle dem, der har mindre end et års anciennitet i virksomheden, som ikke er medejere af virksomheden, ligesom der vil være mange uden for virksomheden, som vil være medejere af den. Det giver selvfølgelig nogle problemer.

Til sidst vil jeg da gerne, oven i købet uengageret, sige, at problemet med, hvordan man opgør overskuddet, er et stort problem, og det problem bliver desværre ikke mindre, hvis man tager begrebet forrentning af egenkapital ind, som mange ordførere her har været inde på. Det fremgår jo af betænkningen om lønmodtagernes medejendomsret, at man i hvert fald i kommissionen nærer stor betænkelighed ved dette begreb, fordi der kan manipuleres ganske betydeligt med det, sådan at begrebet »overskydende overskud« kan blive endnu vanskeligere at definere. Jeg vil dog gerne give fru Lone Dybkjær ret i, at det selvfølgelig er noget af det, vi må diskutere, drøfte og forhandle, om den ene eller den anden metode er mest hensigtsmæssig, fordi på dette punkt er det bagvedliggende grundsynspunkt selvfølgelig det samme.

Dyremose (KF):

Fru Lone Dybkjær gjorde nogle bemærkninger, som jeg godt vil tage op. Først om opinionsundersøgelserne, hvor fru Lone

[Dyremose]

Dybkjær åbenbart havde travlt med at notere, således at hun ikke så det smil, jeg forsøgte at fremkomme med, idet jeg netop sagde, at det nok mest var ØD efter den socialdemokratiske model med centrale fonde og tvang, befolkningen ikke havde interesse i at diskutere. Jeg tror, der er lidt mere interesse, når den centrale fond er væk, og jeg tror, der er endnu mere interesse, når det bliver helt frivilligt. Dette bringer mig ind på den anden sag, som jeg godt vil kommentere.

Fru Lone Dybkjær sagde, at det drejede sig for det radikale venstre om at give den enkelte større indflydelse på sin egen situation. Det er jeg da helt enig i, og derfor kan jeg ikke forstå, at det radikale venstre i forslaget skriver: »Andelene er ikke omsættelige. De frigøres til den enkelte, når vedkommende endeligt forlader arbejdsmarkedet«. Man fratager jo netop den enkelte muligheden for at få indflydelse på sin egen situation ved, at man ikke giver den enkelte dispositionsret over de midler, som er kommet frem.

Det begrundes fru Lone Dybkjær med, at man skal have medindflydelse på arbejdspladsen. Ja men det kan man jo få, hvis det bliver som medarbejderaktier, og hvis man vælger at lade dem stå, har man medindflydelsen via aktierne, ligesom man har det på andre måder via bestyrelser, tillidsrepræsentanter osv. Man kan altså få det via aktier, men hvis man vælger at sælge disse aktier, fordi det passer bedre ind i ens personlige frihedsønsker, skal man selvfølgelig heller ikke have medindflydelse qua aktierne. Jeg forstår ikke, at de radikale, når de ønsker frihed for den enkelte, netop tvinger den enkelte til at fastholde de andele, man får i den enkelte virksomhed.

Så vil jeg gerne sige, at det lød for mig, som om fru Lone Dybkjær sagde, at man kunne nå et stykke vej ved de frivillige ordninger. Jeg håber, at det skal forstås på den måde, at man erkender, at dette er et bidrag til diskussionen, men ikke vil bidrage til en konkret lovgivning lige nu. Derimod håber jeg, at det konservative beslutningsforslag, som vi skal behandle om et stykke tid, og hvori der er en række konkrete ting, som kan gøres her og nu, så man ad frivillighedens vej vil komme et stykke hen i retning af, at den enkelte får et større medeje af virksom-

hederne, vil det radikale venstre møde positivt.

Kurt Hansen (VS):

Det er alene til hr. Mølgaard og hans lille vittighed, som jeg synes jeg nødvendigvis skal kommentere.

Se, nu er det jo sådan, at både venstresocialisterne og retsforbundet i utallige sager her og i mere generelle og principielle debatter netop har lagt en profil frem, som viser, at vi har en ideologi, en teori og en metode, som vi arbejder efter, og som er styrende i vores politiske aktiviteter i forhold til de forslag, vi stiller, og de kommentarer, vi i øvrigt kommer med.

Retsforbundet står på et georgistisk grundlag, vi står på et marxistisk grundlag, og når jeg nævnte vareproduktionen, er det, fordi det er et marxistisk begreb. Det er et begreb, som dækker over, at man frembringer ting og sager med henblik på, at de skal være hurtigt omsættelige, at de skal give størst mulig profit. Det er, hvad der kendetegner vareproduktionen, og det er selvfølgelig ikke et udtryk for, at vi ikke mener, der skal produceres ting, som folk kan bruge, naturligvis ikke; det var jo det, hr. Mølgaard ligesom var inde på. Men vi er modstandere af vareproduktionen, fordi den ligesom repræsenteres ved kortsigtede profitinteresser, indbygget slitage og forældelse i de ting, som bliver frembragt osv. Vi vil tværtimod som alternativ til dette – hvad vi ikke kan få under de nuværende produktionsforhold, under kapitalismen, privatejendomsretten osv. – have en planlagt produktion, hvor man sætter de behov, der er til stede hos den brede befolkning, i højsædet, hvor man kan tilrettelægge en produktion på lang sigt, så man undgår det produktionsanarki, som eksisterer under de givne produktionsforhold, hvor det jo er privatejendomsretten, der er det mest fremherskende element. Det er simpelt hen nogle andre betingelser for at frembringe goder under andre samfundsforhold, jeg taler om, når jeg siger, at det er nødvendigt at gøre op med denne vareproduktion.

Lone Dybkjær (RV):

Ja, nu skal vi vel ikke tvære alt for meget i debatten om det venlige og det uengagerede, eller hvad det nu kan være. Jeg vil dog gerne

[Lone Dybkjær]

sige, at jeg har, synes jeg, oplevet arbejdsministeren både venlig og engageret.

Så vil jeg sige, at jeg sagde ikke – det var en anden, der sagde det, jeg tror, det var hr. Arne Melchior – at det var vores fortjeneste, at der kom en diskussion om dette spørgsmål i form af en redegørelsesdebat. Jeg er da helt opmærksom på, at det allerede stod i regeringens arbejdsplan, men vi kunne måske være lidt nervøse for, om regeringen havde glemt det.

Hvad der sådan set er mere vigtigt i denne diskussion – hvis vi overhovedet skal gå ind i nogen diskussion på dette tidspunkt af dagen – er spørgsmålet om, hvad medejendomsretten indebærer, og når jeg ikke gik ind på det, tror jeg sådan set, det var, fordi jeg ikke var klar over, at arbejdsministeren ikke havde – nu vil jeg også gerne være venlig – forstået bemærkningerne, for deri står jo meget klart, at medarbejderkapitalen tillægges stemmeret i forhold til dens andel af den samlede egenkapital, og at man kan forestille sig, at medarbejderkapitalen omdannes til egentlig aktiekapital. Så er det klart, at der vil være nogle tilfælde, hvor man ikke kan blive enige, og derfor har vi vores medejernævn. Jeg synes derfor sådan set, vi har markeret, i hvilken form medarbejderkapitalen skal have indflydelse. Det er muligt, at der er noget, jeg igen ikke har forstået, men så kan jeg jo blive korrigeret enten her eller ved en anden lejlighed. Jeg mener imidlertid, at der er redegjort for det i forslaget.

Så er der spørgsmålet om den samme personkreds. Det er rigtigt, der er ikke tale om den samme personkreds, for der er tale om, at det er medarbejderne på virksomheden, der har indflydelsen, og den indflydelse, de har, har de også i kraft af tidligere medarbejdere. Det er klart nok, fordi der dels står noget medarbejderkapital fra tidligere medarbejdere, dels er der naturligvis nogle, der kun har været ansat i 12 måneder. Jeg går ikke ud fra, at det er kardinalpunktet, men der er ikke tale om samme personkreds, det er rigtigt, og det er helt bevidst, fordi vi ønsker, at det er medindflydelse på den virksomhed, hvor man arbejder; det er det, vi ønsker, og derfor har vi lavet det på denne facon.

Så kan vi formentlig være enige om, at det med overskuddet og definitionen af det er noget af det, man kunne diskutere sig frem til under udvalgsarbejdet.

Til hr. Dyremose skal jeg sige – som andre sikkert ville have sagt til mig – at jeg lægger sandelig altid mærke til, når hr. Dyremose smiler, og det gjorde jeg også ved denne lejlighed, men det er ikke sikkert, at det fremgår helt af Folketingstidende. Jeg synes, at vi her finder en passende mellemvej mellem det helt frivillige, hvor vi risikerer ikke at få nogen ordninger, og så det meget tvangsmæssige. Det er da rigtigt nok, at der er tvang i den forstand, at vi ikke mener, at ordningen skal være frivillig. På den anden side er det dog ikke, hvad jeg ville opfatte som et meget stort tvangsindgreb.

Når vi ønsker, at pengene skal blive stående, er det naturligvis, fordi vi ikke synes – det tror jeg også hr. Dyremose vil give mig ret i – at tiden er inde til, at der hives penge ud af virksomhederne, og derfor mener vi, at på dette punkt må medarbejderne opgive at have den umiddelbare nytte af et overskud, fordi man ellers med rette kan sige, at det eneste, vi vil med vores forslag, er naturligvis at dræne virksomhederne for penge. Derfor har vi ment, at her havde vi fundet en måde, hvorpå man kunne motivere medarbejderne og ejerne af virksomhederne til et konstruktivt samarbejde og så samtidig sikre, at ikke kun ejerne, men også medarbejderne fik andel i et eventuelt voksende overskud.

Så har hr. Dyremose ret i, at dette er et bidrag til diskussionen, og det tror jeg også de konservatives forslag, som jeg ikke skal gå ind på her, vil være; jeg mener blot, at deres forslag tilgodeser andre ting end dette. Det er igen, for at sige det til sidst, fordi vi mener, at det er medarbejderne og virksomheden, hvori de er ansat, det drejer sig om.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.